

հուգուգ վէ նամուսունու վէ իմթիւ
աղաթ վէ նուֆուզունու , հէմ մու
հաֆազա , հէմ թէգեիտ վէ հէմտէ
թէրվիճէ չալը շաճաղըմ :

« Կերէք զաթը շէրիֆինիդէ , վէ
խալէֆէրինիդէ , վէ կերէք ասը
Բոմա քիլիսէսինէ , զաթճա վէ հու
գուգ վէ նամուսուն , վէ տէվայիր վէ
մէմուրէյէթը րուհանիէճէ , պիր կէօ
նա Ֆէնայլըգ վէ դարար ու գէյան
թաղմիմ իտէնէր իլէ , նէ գալլէն վէ
նէ ֆիլիէն իշթիրաք իթմէտիքտէն
մաատա , պու միսիլու էֆէրարա զա
հիպ վէ միթթէֆիդ : օլանլարը տա
խի պիլիսինմա , էլիմէն կէլոյի
գատար պուշարը մէն իտիւպ , միւտ
տէթը գալիլէտէ , եւ պիղզաթ վէ
եախոտ սիղլէրէ մալիմաթ վէրէպի
լէճէք պիր զաթ վասէթմար իլէ , սի
ղէ խապէր վէրէճէյիմ :

« Աղիգ բէտէրլէրին գանուն վէ
էմրնամ վէ թէնպիհէրինի , վէ իս
թիւնայիլէթ րուսսաթլարընը , վէ
քիւրպի շէրիֆին սիճիլ վէ Էմրլէր վէ
նիզամլէրի , վուս վէ իղթիտարըմ
էէթմիլի գատար մուհաֆազա իտուպ
պաշղալարընա տախի մուհաֆազա
իթմիլիլէճէյիմ :

« Չաթը շէրիֆինիդէ վէ խալէֆ
լէրինիդէ , մուխայիֆէթ իտէն րա
ֆըզ վէ շէյիլէրին վէ Եայիր իթմաթ
պըղլարըն խաթա վէ հիլէ վէ խուտ
յէլէրինէ , պիլիթին գուտրէթիմ իլէ
մուգալլէմէթ իտիւպ հաթթա անլէ
րին թէօպէ վէ իսթիլիֆարլէրի դըմ
մէնտա , թէտգիլաթը լաղըմէ իլէ
սարֆը իգտամաթ իտէճէյիմ :

« Մէճիլիսի րուհանիէճէ ճէլպ օլուն
տուղումա , պիր դատըր շէրի մանի
օլմաթըր հալտէ կէլէճէյիմ :

« Պէշ սէնէտէ պիր տէֆա , Հէ
Էմրլէրնու մէգաթընա պիղլաթ գի
յարէթ իտէճէյիմ , վէ կերէք զաթը
շէրէֆինիդէ , վէ կերէք խալէֆէրինի
դէ , հէմ չապանլըգ իրտմէթիմին : վէ
հէմտէ բաթթըրի պուլունտուղըմ
քիլիսէյէ միլթալիդ , սայիր հէր
նէվի վէգալիֆին , վէ րուհանի կիւրու
հիլէ վէ ճէմաթա մուհաֆալլէլի էօհ
տէմիլ օլան ճանլարըն սէլամէթինէ
միլթալիդ , քեաֆֆէյի մուսալլա
թըմ հաղընտա մալիմաթ վէրէճէ
յիմ , վէ մուգալլիլինտէ , քիւրպի շէ
րիֆինիդէն հէր նէ էմր վաղը օլուր
իսէ , էգճան ու տիլ ինքա իտէճէյիմ ,
ֆազաթ պիր դատըր մանիլ շէրի գու
հուր իթմիլիքտէ , պալատէ մուհար
րէր օլան մէվատըն քեաֆֆէսինի
րուհանի մէսնէտտէ պուլունտա պիր
մուրախաաս վէքիլիմ մարիֆէթիլէ
իճրա իտէճէյիմ , վէ պէօյլէ պիր զաթ
պուլունտըրըմ հալտէ , փալատ վէ
եախոտ քէշիլլէրտէն տինտար վէ ֆա
ղիլէթիար , վէ պալատէ մէգըիւր մէ
վատտ վէ մէսալիհէ վուգուֆու թամ
մէս օլան պիր զաթա իհալէ իտէճէ
յիմ , լաքին պիղզաթ աղիլէթիմէ մա
նի օլան խուսուսու , պալատէ մէգ
քիւր մուրախաաս վէքիլիմ մարիֆէ
ֆէթիլլէ , մէսալիհի Շարգիլէյէ մէ
մուր Բորապահատա մէճիլիսի շէրիֆի
րէիսի , վէ աղիլ Բոմա քիլիսէսի գար
տինալընա պէյան իտէճէյիմ :

« Կերէք քիլիսէ , կերէք քիւր
սիմէ , վէ եախոտ Էթթիլլէլիլիմին
թաթըն նէգաթթիլիտէ պուլունտա ,
սայիր քեաֆֆէի քիլիսէլէրէ վէ մու
պարէք մահալլէրէ միլթալիլը օլան
էմլաթը , նէ ֆիլիթիլթ վէ նէ իհտա վէ
նէ թէրհիլին իտէճէյիմ , վէ նէ իլթի
զամէ վէրէճէյիմ , հաթթա Բաբա
հաղըթթիլլէրինիլ րիլաթը օլմաթըճա ,
հիլ պիր վէճ իլէ պուշարընէ էլտէն
չըգարաճաղըմ , վէ նէ տէ պաշղալար
նըն էլտէն չըգարաճաղ պուրաճաղըմ :

վէ էլտէն չըգարաճաղ օլմաթ տախի ,
միւճէրընտ պու հարաթթիլիլի , պու
մատտէլլէրտէ խալը իլէ եատ ու զիլըր
օլունտա , իքիլիսի Բալլօ բարանըն
չաթթ իթմիլ օլմաթըն լանէթ ալթըն
տա գալաճաղըմ :

« Իշթէ պէօյլէ իտէճէյիմ , ին
չալաճ , վէ ինճիլի շէրիֆ պահա միլին
օլունտ : »

Բասղալիանըն իքիլիսի բաղար
իլթէսի կիւնիլ , Սամաթեա քիլիսէ
սինտէ ճալանաոր պատարաղըն յիշ
ղութիւն վաղթընտա , Բաբա հաղըթթ
լէրինիլ խալի պատարաղըն թաթա
ֆընտան գիլըր օլունտըր օլունտաղ
հաղըր պուլունտա ճէմաթ շասուն
էֆէնտինիլ իսմիլի գիլըր իթմէյէ
վաղըթ պրոպըմալարաղ , ուսուլի ա
թիլա իւզըրէ հէման գոհութիւնտու
վասընր պիլիլէնտը ալաղ իլէ պաշղա
լըպ , նիհայէթինէ գատար սէօյլէմիշ
լէր տիր , վէ պու տու իթմաթ պուլ
տուգտա : Գուտարըն շէրիֆի սունան
ճիլիէնա Միլթիլարեան րահիլլէրին
տէն . Հ . Գրիգորիս , Երնէ Ե . Երնէ
տէյէրէք , Հասուն էֆէնտինիլ իսմիլի
հիլ տէյիլ իսէ պու աէֆա գիլըր իթ
մէք նիլէթիլ իլէ պաշղալըն իսէ տէ ,
ճէմաթ թալաղըն իթմէյիլ աէյիլ պաշ
ղըն շալար տըր :

— Ապրիլին 11 ինճի Աւաղ շա
բաթ կիւնիլ , Եւքեան Միքայէլ վար
գապետ , Պէյոլլունտա Միսի սօգա
ղընտա , Սինապեան Վիլլէն աղանըն
խանէսինէ կիւրպի , պէն պու կիւն
պու էվտէ պատարաղ սէօյլէյէճէյիմ
տէմիլ իսէ տէ , կերէք խանէ սահիլի
վէ կերէք ֆաթիլլէտը պու կիւն պա
տարաղ օլմաթը օլունտընու մուսա
յիլլէյի Դաթաթա իթմաթ իթմիլլէր
տիր , ֆաթաթ փալատ ըսարընտա
սապիլթ օլարաղ մէսուլիլլէթ պէնիմ
իւզըրիմէ տիր տէյիլ , նիհայէթ էէվմիլ
մէգըիլտէ սատթ իքիլ գարարարըն
տա մէգըիլ խանէտէ պատարաղը
սունմուշ տուր :

Պիլլէր պիլլէմէյոյուգ քի , պէօյլէ
պիր կիւնտէ կերէք լատին քիլիսէ
սինտէ վէ կերէք Շարգ քիլիսէլէրին
տէ պու սատթիլա փալատ պատարաղ
իտէպիլիլ մի , վէ վուգու պուլտու
ղու վաթ մը , օգուլանլարընըն հիւք
միւնէ իհալէ իտէրիլ :

Թարաֆըրըգա վարիտ օլան թահ
րիլաթտըր :

... Միւլէլիլի .

Մահը հալին օն պիլիլիսի Աւաղ
շաբաթ կիւնիլ , սատթ սէքիլ գա
րարընրինտէ , Ս . Յ . Ոսկէրեան քի
լիսէսի տերունիլտէ պաղը գատընլար
խաստիլանըն օլմաթ պէքէտիլլէրի
էսնտտէ , գատընլարըն իլիլտէ նալէ
հան պիր շամաթա վուգու պուլտու
ղունու իշթիլլէրէք , տէրհալ օլ մահալ
կիլթալիլմէ , Հ . Եֆէնտինիլ մալ
րապետ հէմիլիլէսի չու նապէճա քէ
լամարըն սէօյլէմէքտէ օլունտընու ի
շիլթիլմ , « զայրու սիլլին Սիլահտան
գորգուլուղ հիլ գալմաթը մը , պէօյ
լէ կախալիլալ քահանալարա խոս
տովանալ օլույոյոսունուղ , պիլթիլին
պիլթիլինէ հերետիկոս օլունտուղ ,
ճան վէ թէն իլէ լալպալ օլմաթաղը
նըղ » :

Պուլուն տէրտէմէղ , հալըր պու
լունտա գատընլար տախի հիտաթթիլ
նիլպ , « պիլիլմ ճանլըղը սէնտէն մի
սօրալար » տէմիլլէր , վէ օ պալլըգ
պիլլէր էէթիլիլպ , քէնտինի քիլիսէ

տէն տըշարըն շըգարմը շըղ վէ պէօյլէճէ
ղիլլու գալ թէսքին օլմաթ տուր :

Միքայէլ Սանաթթիլան .

Փարիստէ մուգիլմալթիլու տօղ
թօր նուրիճան հաղըթթիլլէր , զաղէ
թամըղա տէրճ օլմաթ իւզըրէ , սա
տաթթիլլէ Գատարալ պէյ հաղըթթիլլէ
րինէ իթմալէն , իրալ իլլէտիլի էր
մէնիլէ սիլլ պէնտին սուրէթիլ տիր :

Մեծապատիւ Տօթթօր Գատար
պէյ Սինապեան .

Աղլի մը խուլալոյղ վիճալիլն մէջ
ամէն աղլալլիլ պարտըն է իր գոր
ծալիլլէրին մատուցանըլ աղլլին որ
չալի իր լուսաւ օրու թիլլին ու իր ոյժը
կը ներեն . քաղաքական կուոյ մէջ
անտարբերութիւնը ոճիլ մընէ :

Խուլութեան կենդանի հեռու
սակայն աղլալիլլըլալլէն երբէք գաղ
րած չըլլալով եւ ալ պարտը կը հա
մարիմ գրույցէ ինչ որ եւ ճշմարտու
թիլ կը կարծեմ : Իմ խօսքերս ձեզի
ուղղելու աղաատութիւնը առի որովհէ
տեւ աւ նոր երկպառակութեան մէջ
ձեր կողմնակիցներուն բողոք մատու
րական տարըն ձեր վրայ կենդանա
յած է , եւ որովհետեւ աւ ցաւալի
բաժանման գործադրութեան համար
գուք ալ ձեր կրցածին չալի օգնե
ցիլք , Ուստի ներեցէք ինձի որ ձեզի
խրկեմ առանց կրքի , առանց դառ
նութեան հետեւեալ քանի մը տողե
րը զորոնք ինձի թեղադրեցին ձեր
ընդունալը : Եւ ինչո՞ք ձեզի մէջ
խօսած ճառը : Ան կարծեցեալ ընդ
հանրութեան իրաւունքը ձեր հակառա
կորդներուն աւելի ծիծաղ քան թէ
վնաս պատճառելուն համար եւ ալ
անոր վրայ ձեզ իղուր խորճելու ա
տեն կորսնցնել չեմ ուզեր եւ իսկոյն
կուգամ ձեր ժողովքին կամ մանա
կանը թէ ձեր ճառին , որովհետեւ աւ
պէն ընդունալը Ժողովքին մէջ ձեր
ճառէն ուրիշ բան չի գտանը Սեպտե
մբերմէն կարդալով : Սոսկէս , իրաւ
ունք ունէինք ուրիմ գրուցելու որ
Հասունեանց համայն մատուորականու
թիլնը ձեր անձին վրայ հեղեալ ամ
փոփեալ էր , դուք կը ներկայացնէք
Գեր . կաթողիկոսը , ինչ կ'ընեմ ,
դուք հիմա Գիւրգուլ էք Պօլսոյ մէջ ,
ինչպէս կը վիպեն ալ ձեր խօսքերուն
Հոմէրական ընթացքը եւ պապական
անսխալութեան նկարագրով ձեր ճա
ռին վերջը տըւած վիճուր որ իրաւ
ունքը Հասունեանցն է : Իզուր խնդ
րեցինք աւ ճառին մէջ խաղաղու
թեան , եղբայրութեան , հաշտութեան
խօսք մը : Բայց գուք ինչպէս հաշտու
թիլն կրնայիք քարոզել երբ ֆրիստաի
փոխանորդը ֆարիդօյի բարձունքէն Հա
սունեանու ու Բիլմիհերու բերնովկայ
ծակ ու շանթ կ'արձակէր իր ոյլաւ
ներուն վրայ , այս է առաջին դէպքը :

Յաւով տեսնըք ձեր խօսքերուն մէջ
որ երեկուսն եղբարք այսօր իրարու
անհաշտ թշնամի եղած են : Սակայն
մենք մեր ամէն յոյժը կտրած չըլլա
լով պիտի փորձենք մեր եղբարքը մե
զի շահելու իրենց միտքն ու խիղճը
լուստարելով մեր կրցածին չալի :
Չեր ատենաբանութեան սիլիլըր
մեր հասարակութեան մէջ ալ եւ այլ
ժամանակներ պատահած յուզումնը
ներուն համառօտ պատմութիւնը կը
նէք եւ կը հաստատէք որ Գեր . Հա
սունեանին երկարատեւ նախագահու
թեան ատենն ալ խուլութիւններէ
աղատ եղած չէ , սակայն տարօրէնակ
ճեղքալայտութիւնով մը կը հետեւը
նէք որ որովհետեւ խուլութիւններ

իրմէ առաջ ալ կային ուրեմն իր ժա
մանակին խուլութեանը պատճառը
ինք չէր , հապա աւ չարեայապարտ
գրոհը (Ֆէստաթէն Էրէ Դաւաթա Էրէն)
որ քառասուն տարի առաջ Գաթթիլի
Հայոց հալածանքին պատճառ եղաւ ,
եւ որ վաթսուս տարի առաջ ալ ու
րիշ մեծամեծ աղէտներ հասուց մեր
հասարակութեան : Իք զարմանալու ու
կը ցաւելիք , Գատարալ պէյ , որ դուք
ձեզի աղատութիւն կուտար ձեր կար
ծիքին չի հաւնողները չարիքէ եւ
չի կեցող գրոհ մը անուանել . եւ ժո
ղովքի մը գահերեցին բերանը ասանկ
քիլ աղաղեմական լեզու մը որչափ
չի վայելը ձեզի կը թողունը դատել :
Բայց , դուք Գատարալ պէյ Էրէն
էնչալ արժանի անդամ մը ինչպէս չէք
մտածեր որ նախատելը դատելը արդա
րացնել չէ . եւ թէ առկէ վաթսուս
կամ քառասուն տարի առաջ աղլլին
մէջ դանդաղ վնասարեւր մարդիկը ար
գելը չեն ըլլալ որ այսօր ալ անոնց
նման կամ անոնցմէ ալ աւելի վնասա
կար անձ մը չըտնելի մեր հասարա
կութեան մէջ . կրնա՞ք հաստատել որ
չարսութիւնը մէկ ցեղի մը , մէկ բաժ
նի մը բացարձակ արտօնութիւնն ըլ
լայ : Սակայն թողունք ձեր աւ նորո
րինակ ապացոյցին ոչընչութիւնը եւ
վայրկեան մը ենթադրենք որ Գեր . Հա
սունեանը չէ այսօրեան խուլութեանց
պատճառը . կ'ուրանա՞ք արդեօք որ
քսան ու հինգ տարիէ իվըր մեր հա
սարակութիւնը շարունակ յուզմանց ու
կռիւներու անհանգուրժելի լի լիակի
մը մէջ էր , դուք աւ չէք ուրանար ,
ընդհակառակն կը հաստատէք : Ու
րեմն հաստատեցէք որ թիճէ Գ . Հա
սունեանը խուլութեանը ձեր հաւանեա
նը անկարող է աղլը կառավարելու ,
որովհետեւ իր կարի երկար ատեն
նախագահութեանը ատեն ոչ միայն
չի կրցաւ աղլը խաղաղեցնել ալ օրէ
օր խուլութիւններն ու յուզումնընթ
րը սաստկացան , եւ աւելցան : Հասա
րակութեան մը պարտքն ինչպէս վնա
սակար նոյնպէս անկարող պաշտօնալ մը

իր պաշտօնէն հեռացնել : Գ . Հասուն
եանը կամ խուլութեանը կամ անկարող
պաշտօնալ մը , երկու դէպքին մէջ
ալ դուք ի՞նչ սիլիլըրով կրնաք զանալ
ժողովրդեան իր խաղաղութիւնը , իր
երջանիկութիւնը փնտռելու աղաատ
թիլնը : Գուք որ մեր վեհալիւս ինք
նախկին ու Ն . Բ . Ուլի փաշային ի
մատութիւնն ու գթութիւնն այնչափ
կը գովէք եւ իրաւամբ , վախճա՞ք
արդեօք որ Հասունեանը եթէ մեր
մէջնէ վայրկեան մը պակսելու ըլլար
մենք ամէնքս ալ բնածին լիպտի սա
տակէինք , եւ աւ վախճա՞ք արդեօք
որ քսանուորս ժամ առաջ մեզի հետ
մեր դժբախտութիւնը լալէն ետքը
24 ժամ վերջը գալիք Գ . Հասունեա
նին ամենախոնարհ ու ամենահնա
ղանդ ձեռնայ հրատարակեցիք դուք
ձեզ : Հեռու ինձմէ ամենախոնարհ կա
կած մը ունենալ ձեր նպատակին
մաքրութեանն ու անկեղծութեանը
վրայ . սակայն ներեցէք ինձի ըսելու
որ , եթէ ձեզի ալ Գատարալ պէյ
բուն վրայ երկինքէն լոյս մը իջնալով
ձեզ կերպարանալով չըրաւ , որուն
հաստատը ստիպալ չենք , ներեցէք
ինձի , կ'ըսեմ , ձեզի նկարագրը տալու
որ ձեզ անարժանաբար խալիցին , եւ
դուք ալ ձեզ խալեցիք : Չեղի հաւ
տայուցին անշուշտ որ դուք ասնոր
խուլութիւնը կրնաք հանգարտեցը
նել եւ ձեր աղգեցութիւնով կրնայիք
բոլոր աղլը վատկել , դուք ալ տոտը
հատալիք , չեմ ըսեր կոյր անտար
ծութեան մը միւլմիւլ , հապա խա

